

FORSØKSDYRUTVALGET

Deres ref:

Vår ref:
S-2008/19285

Dato
15. februar 2008

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep,
0030 Oslo

Ang. Forsøksdyrutvalgets hørings svar til forslag til lov om dyrevelferd

Oversender med dette Forsøksdyrutvalgets hørings svar til forslag til lov om dyrevelferd.

Forsøksdyrutvalget var ikke blant instansene på høringslisten, men har som et selvstendig forvaltningsorgan med spesiell kompetanse i spørsmål som gjelder forsøksdyr, valgt å sende hørings svar. Forsøksdyrutvalgets innspill har ikke inngått som en del av Mattilsynets samlede hørings svar da utvalget/utvalgets sekretariat ikke har mottatt noen henvendelse fra Mattilsynet om slike innspill.

Med vennlig hilsen
for Forsøksdyrutvalget

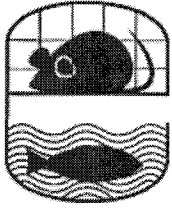

Gunvor Knudsen
FDUs sekretariat

Landbruks- og matdep.	
Saksnr.: 2007-1972	Doknr.: 42
Mottatt: 15 FEB 2008	MP/SDD
Saksbeh.: RPE	Ark.: 751
Kopi:	Avskr.:

Vedlegg:

Forsøksdyrutvalgets hørings svar til forslag til lov om dyrevelferd

Kopi:
Mattilsynet

FORSØKSDYRUTVALGET

Deres ref:

Vår ref:
S-2008/19285

Dato
15. februar 2008

Forsøksdyrutvalgets hørings svar til forslag til lov om dyrevelferd.

Utvalget for forsøk med dyr (Forsøksdyrutvalget) er generelt tilfreds med at dagens dyrevernløve blir modernisert i tråd med utviklingen i kunnskap om dyrs evner og behov og samfunnets økende krav til etisk behandling av dyr. Lovutkastet legger overordnede rammer for bruk av dyr i forsøk og undervisning og den kommende forskriften på dette området vil bli avgjørende for de konkrete krav og bestemmelser.

Forsøksdyrutvalget er positivt til at prinsippet om erstatning, reduksjon og raffinering (3R) lovfestes, slik det er foreslått. Dette prinsippet har i lengre tid vært praktisert i forsøksdyrforvaltningen. Når bruk av forsøksdyr er nødvendig, bør målet være å vinne mest mulig kunnskap samtidig som man påfører færrest mulig dyr minst mulig lidelse.

Forsøksdyrutvalget er også positivt til at det åpnes for å avvise forsøk med begrenset vitenskapelig- eller samfunnsmessig nytteverdi, eller ved fare for at dyr lider uforholdsmessig mye. Det har i lengre tid vært praksis i forsøksdyrforvaltningen å avvise enkelte forsøk, for eksempel smertevoldende bruk av dyr i undervisning for å illustrere kjent kunnskap og nå nylig smertevoldende giftighetstesting av skjell på mus.

Kommentarer til høringsbrevet, høringsnotatet (departementenes vurderinger og forslag og merknader til lovutkastet) og lovutkastet.

1. Tilsynsmyndighet (forvaltningsorgan) for forsøksdyr.

I høringsbrevet bes det spesielt om høringsinstansenes syn på argumenter som taler for videreføring og argumenter som taler for endring av dagens tilsynsmodell for forsøksdyr. I forslag til lovtekst er det ikke satt krav om at Forsøksdyrutvalget skal være tilsynsmyndighet for forsøksdyr, slik det er i den eksisterende dyrevernløven.

I den sammenheng begrepet tilsynsmodell er brukt i høringsbrevet tolker Forsøksdyrutvalget at dette gjelder alle oppgaver som pr. dato er pålagt utvalget som tilsynsmyndighet (forvaltningsorgan). Herunder både tilsyn i form av inspeksjoner ved forsøksdyravdelinger så vel som behandling av søknader om bruk av forsøksdyr og søknader om godkjenning av ansvarshavende ved den enkelte forsøksdyravdeling (godkjenninger). I tillegg er ansvarshavende ved landets ca. 65 forsøksdyravdelinger en del av tilsynsmyndigheten, da disse behandler en stort antall søknader om forsøk med dyr etter delegering fra Forsøksdyrutvalget. Begrepet "tilsynsmodell" kan alternativt begrenses til å omfatte kun anmeldte og uanmeldte inspeksjoner av pågående forsøk, både i forsøksdyravdelinger og ute i naturen, og av forholdene ved forsøksdyravdelinger. Det har lenge vært kjent at tilsyn med forsøksdyr har vært og er mangelfull, jf. bl. a. FDUs årsrapporter og Stortingsmelding nr. 12.

Forsøksdyrutvalget har av ressurs hensyn ikke kunnet prioritere en utfyllende utredning av spørsmålet om fordeler og ulemper ved dagens organisering av tilsynsmyndighet (i betydningen forvaltningsorgan), innen fristen for denne høringen. Det tas derfor ikke her stilling til hvilken tilsynsmodell/organisering som er å anbefale – alle aktuelle tilsynsformer har både styrker og svakheter. Spørsmålet vil utover i 2008 bli behandlet både i Forsøksdyrutvalget og i Mattilsynet. Forsøksdyrutvalget er opptatt av at uavhengig av hvilken organisering av tilsynsmyndighet (forvaltning) som velges, er det avgjørende at ressurstilgangen er i forhold til de pålagte oppgavene.

2. Varslingsplikt.

Landbruks- og matdepartementet ber i høringsbrevet spesielt om høringsinstansenes syn på varslingsplikten i forbindelse med overtredelser av dyrevernbestemmelser i forhold til yrkesmessig

taushetsplikt. Dyrevelferdsloven skal fremme velferd og respekt for dyrenes egen skyld. Dette krever at brudd på lovverket forebygges, oppdages og oppklares så fort som mulig. Dyr kan naturligvis ikke varsle selv. Forsøksdyrutvalget mener derfor at yrkesgruppers rett og plikt til å varsle dyrevelferdsmyndigheter om mulige eller faktiske brudd på dyrevelferdsbestemmelser ikke må begrenses mer enn strengt nødvendig.

Utover de spørsmål det spesielt bes om svar på i høringsbrevet har Forsøksdyrutvalget følgende kommentarer til lovutkastet, høringsnotatet og høringsbrevet:

3. Lovens virkeområde, art og utviklingsformer

I lovutkastets §2, heter det at loven omfatter "utviklingsformer av nevnte dyr med et tilsvarende utviklet sanseapparat som den endelige livsformen".

Forsøksdyrutvalget finner at formuleringen "den endelige livsform" vil medføre problemer med å avgjøre hvilke utviklingsstadier som omfattes av loven og hvilke som ikke gjør det. Det er uklart hva som legges i begrepet "endelig livsform". Betyr det adult eller reproduktivt stadium? Hvilket stadium av dyr som laks, torsk, honningbier og forskjellige arter av tiftokreps omfattes av loven? Selv om det stadig genereres ny kunnskap om dyrs sanseapparat, vil det for mange dyrearter i lang tid framover være en mangel på kunnskap om sanseapparatet til adult stadium og en enda større mangel på kunnskap om tidligere utviklingsstadier. Forsøksdyrutvalget mener at regelverket bør omfatte de utviklingsformer som anses å ha behov for beskyttelse og at denne vurderingen bør være basert både på faktisk kunnskap og på føre var-prinsipper. Forslag til formulering: "utviklingsformer av nevnte dyr med et sanseapparat som gir behov for beskyttelse".

Forslag om innføring av nye arter/grupper av dyr i lovens virkeområde vil kunne medføre en stor økning i statistikken over antall forsøksdyr. Dette gjelder særlig innføring av honningbier.

4. Lovens virkeområde, geografisk

Lovutkastet har et større geografisk virkeområde enn dagens dyrevernslov.

Forsøksdyrutvalget finner dette hensiktsmessig og har ved flere anledninger, etter ønske fra søker, behandlet søknader om forsøk med dyr i områder utenfor gjeldende lovs virkeområde. En medvirkende årsak til at søker har ønsket en slik behandling er ønsket om å gjøre "lovlige" dyreforsøk. Bl. a. krever et økende antall vitenskapelige tidsskrifter dokumentasjon på at forsøk med dyr er gjort iht. gjeldende regelverk og har vært gjennom en etisk evaluering.

Dagens regelverk gjelder på Svalbard og Forsøksdyrutvalget behandler søknader om forsøk med dyr som gjennomføres der. Verken laboratorier, som sannsynligvis vil kunne anses som forsøksdyravdelinger, er inspisert og godkjent av Forsøksdyrutvalget og det føres ikke tilsyn med forsøk, verken i laboratorier eller i felt. Forsøksdyrutvalget vil påpeke at etablering av tilsyn med bruk av forsøksdyr utenfor norsk fastland, dvs. på norsk sokkel, om bord på skip, og på Svalbard, Bouvetøya, Peter 1. øy og Dronning Maud Land, vil by på betydelige utfordringer, både av organisatorisk og økonomisk art.

5. Driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger.

I lovutkastets § 8 heter det at "Nye driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger skal være utprøvd og funnet egnet ut fra hensynet til dyrevelferd før de tas i bruk".

Forsøksdyrutvalget forutsetter at en del av disse utprøvingene vil kunne anses som forsøk med dyr, både iht. gjeldende og kommende regelverk. Forsøksdyrutvalget har noe erfaring med behandling av søknader om slike utprøvinger (forsøk) og er kjent med at det pr. dato også gjøres utprøvinger uten tillatelse fra Forsøksdyrutvalget som sannsynligvis er å anses som dyreforsøk iht. gjeldende regelverk. Dette skyldes sannsynligvis manglende kunnskap om forsøksdyrregelverket hos de impliserte parter. Forsøksdyrutvalget ber derfor om at det i ny lov eller forskrift gjøres oppmerksom på at slik utprøving vil kunne kreve tillatelse fra tilsynsmyndigheten for forsøksdyr. Det er rimelig å anta at dette vil føre til en økt saksbehandlingsmengde for tilsynsmyndigheten for forsøksdyr.

6. Merking av dyr.

I merknader til lovforslagets § 10, om merking av dyr, heter det at "Slik innfangning og merking kan bare skje i forskningsøyemed etter avveining av formålet med merkingen mot belastningen det påfører dyret".

Forsøksdyrutvalget savner en presisering av om overnevnte formulering om innfanging og merking av dyr også gjelder såkalt forvaltningsmerking. Dette er en type merking hvor metodene og belastningene i hovedsak er like som de metoder som benyttes når dyr merkes for rene forskningsformål, men hvor hensikten f. eks. kan være å avlive et dyr dersom i for stor grad beveger seg utenfor et gitt område eller å unngå felling av et merket (og derved lokalisert) dyr. Forsøksdyrutvalget har i de senere år registrert en økning av merkeforsøk på ville dyr. Økningen gjelder både forsknings- og forvaltningsformål og lite tyder på at slik merking blir mindre aktuelt i årene framover.

7. Bruk av dyr i forsøk og undervisning

Lovutkastets § 13 omhandler bruk av dyr i forskning og undervisning. I lovutkastets § 13, 1. ledd heter det at avlivning av dyr er av de aktiviteter som krever tillatelse fra tilsynsmyndighet.

Forsøksdyrutvalget er positive til at alle dyr som benyttes i forskning, både i og utenfor forsøksdyravdelinger, herunder de som avlives uten først å ha vært i et forsøk, sikres samme rettsvern. Iht. dagens ordning med godkjenning av forsøksdyravdelinger, setter Forsøksdyrutvalget de samme krav til oppstalling av alle dyr i en forsøksdyravdeling, enten de er skal avlives før uttak av prøver eller de skal benyttes i forsøk som levende dyr. Utvalget har ingen dokumentasjon på at disse dyrene ikke får same stell. Dagens regelverk gir ikke hjemmel til å kreve rapportering av hvor mange slike dyr som benyttes. Fra og med 2005 har likevel Forsøksdyrutvalget innhentet slik rapportering fra alle forsøksdyravdelinger, men har ikke krevd søknad for dette, noe eksisterende regelverk heller ikke gir hjemmel til. Forsøksdyrutvalget kan ikke se at lovutkastet gir hjemmel for rapportering av slike forsøk og imøteser rapporteringskrav i forskrift på dette området. Utvalget gjør oppmerksom på at en slik rapportering vil komme i tillegg til den rapporteringen som allerede kreves iht. europakonvensjonen for forsøksdyr og EUs forsøksdyrdirektiv. Innføring av krav om tillatelse til avlivning av dyr i vil både gi en økning i antall forsøksdyr og antall søknader til behandling for tilsynsmyndigheten.

Forsøksdyrutvalget vil påpeke at det bør være de belastninger et dyr blir utsatt for og ikke hensikten med forsøket som bør være avgjørende for den grad av beskyttelse dyret har i lovverket. Utvalget ser derfor et mulig paradoks i at avlivning av dyr til forsknings- og undervisningsformål skal kreve tillatelse fra tilsynsmyndighet, mens det ikke gis samme status/beskyttelse til dyr som innfanges/avlives av andre årsaker.

I lovutkastets §13, 4. ledd gis det hjemmel for å fastsette unntak fra krav om tillatelse der inngripen er så lite at det vil være uhensiktsmessig å kreve særskilt tillatelse, jf. merknader til lovforslag. I gjeldende forsøksdyrforskrift fins det også unntak som gjelder lite inngripende forsøk. Forsøksdyrutvalget ønsker å påpeke at når det i det nye lovforslaget settes krav om tillatelse for avlivning av dyr for uttak av prøver uten forutgående forsøk (jf. § 13, 1. ledd), bør det også presiseres at det ikke vil være mulig å gi unntak for lite inngripende forsøk der dyr avlives.

8. Kommentar til opplysninger i høringsnotatet.

Med bakgrunn i opplysninger angitt i høringsnotatet ønsker Forsøksdyrutvalget å kommentere og utdype de statistiske opplysninger om forsøksdyr som det refereres til.

Under "Bakgrunn for lovforslaget", punkt 1.1, heter det at "... fisk er nå Norges vanligste forsøksdyr" og "Bruken av forsøksdyr for øvrig har gått ned". Det er riktig at fisk er den dominerende dyregruppen av forsøksdyr i Norge, med 92 % av det totale antallet i 2006. Det er også riktig at antallet terrestriske forsøksdyr (pattedyr og fugler, dvs. utenom fisk og tiftokreps) har gått ned med ca. 5 % fra 2005 til 2006. I et lengre perspektiv er det likevel ikke tvil om at antallet terrestriske forsøksdyr har økt. Mellom 2000 og 2005 var denne økningen på ca. 20 % (fra 44.241 til 55.552 dyr). Antall mus har vist en mer eller mindre kontinuerlig økning fra 2000 til 2006 (fra 26.986 til 35.524 dyr) og det er antatt at denne økningen hovedsakelig skyldes utvikling og bruk av genmodifiserte mus. Antallet forsøk og antallet forsøksdyr benyttet utenfor godkjent avdeling (feltforsøk) har dessuten økt de siste årene. Antallet godkjente feltforsøk økte med 63 % fra 2005 til 2006 og antall benyttede dyr økte samtidig med 73% (fra 67.258 til 116.371 dyr).

9. Forsøksdyrregelverket vs. annet regelverk som krever bruk av forsøksdyr

Forsøksdyrutvalget ber departementene være oppmerksomme på at prinsippet om erstatning, reduksjon og raffinering (replacement, reduction and refinement=3 R) av dyreforsøk også bør legges

til grunn ved krav om bruk av forsøksdyr iht. annet regelverk. Regelverk som pr. dato krever bruk av forsøksdyr er f. eks. effekt- og bivirkningstesting av vaksiner til fisk, giftighetstesting av kjemikalier til bruk i oljeindustrien på fisk og giftighetstesting av skjell på mus. Utvalget behandler stadig søknader om slike forsøk og opplever at utvalgets handlingsrom i slike saker er begrenset av regelverk, som i mange tilfeller ikke omfatter prinsippet om erstatning, reduksjon og raffinering (3 R).

Oppsummering

Forsøksdyrutvalget er positiv til lovforslaget, herunder lovfesting av prinsippene om erstatning, reduksjon og raffinering av dyreforsøk (3 R) og at det går en grense for hvor mye belastning det skal være mulig å påføre et dyr. For å unngå uklarhet omkring hvilke utviklingsstadier som er omfattet av lovforslaget (lovutkastets § 2), ser Forsøksdyrutvalget behov for en tydeligere formulering.

Som beskrevet ovenfor finner Forsøksdyrutvalget at flere av forslagene i Lov om dyrevelferd vil medføre større utfordringer for tilsynsmyndigheten i form av et større geografisk virkeområde, særlig iht. feltforsøk (lovutkastets § 2), et økt antall søknader som følge av et større antall inkluderte arter (lovutkastets § 2) og ikke minst som følge av forslaget om krav til tillatelse fra tilsynsmyndighet for avlivning av dyr til forskning og undervisning (lovutkastets § 13, 1. ledd). Forsøksdyrutvalget har påpekt at ressurs situasjonen gjennom flere år ikke har stått i forhold til de oppgavene utvalget er satt til å gjennomføre og utvalgets arbeid har de seinere år økt i omfang. Endringer iht. det nye lovforslaget vil medføre et ytterligere økt ressursbehov.

Forslagene i lovutkastet forventes videre å gi en økning i statistikken over antall forsøksdyr, både som følge av krev om tillatelse for avlivning av dyr til forskning og undervisning (lovutkastets § 13, 1. ledd) og som følge av at nye arter og særlig honningbier omfattes av lovforslaget. Denne økningen vil skje uten at det nødvendigvis er en reell økning i bruk av dyr til forsknings- og undervisningsformål.

Forsøksdyrutvalget er opptatt av at uansett hvilken organisering av tilsynsmyndighet (forvaltning) som velges, er det avgjørende at ressurstilgangen er i forhold til de pålagte oppgavene, internasjonal utvikling, oppdatert vitenskapelig kunnskap og samfunnets forventninger.

Lovutkastet legger et godt grunnlag for nærmere forskrifter om bruk av dyr i forsøk og undervisning, og fremtidig tilsynsmodell, noe Forsøksdyrutvalget vil prioritere når det blir aktuelt.